

DUBYSOS SLĖNIS

PABARIUKŲ KAIMO BENDRUOMENĖ

Asociacija Pabariukų kaimo bendruomenė „Dubysos slėnis“, kodas 302837266, adresas Pabariukų k. 10, Tytuvėnų apyl. sen., Kelmės r. sav., mob. +370 611 99616, el. p. donatas.koryzna@gmail.com

Inovacijų agentūra

2025-11-04 Nr. 251104– 1

I Nr.

AIŠKINAMASIS RAŠTAS

DĖL PLANUOJAMO VYKDYTI SOCIALINIO VERSLO

Pabariukų kaimo bendruomenė „Dubysos slėnis“ planuoja pradėti vykdyti socialinį verslą, kuris tiesiogiai prisidėtų prie socialinių, ekonominių vietovės problemų sprendimo, kurtų patrauklią gyvenamąją vietą, didintų užimtumą ir sąlygotų pajamų augimą.

Bendruomenė ruošiasi įgyvendinti projektą „Įtraukusis miškas – atraktyvus ir tvarus laisvalaikio parkas Kelmės r.“, kuriuo siekiama rekreacinio turizmo paslaugų plėtros Kelmės krašto vietos veiklos grupės (VVG) teritorijoje. VVG teritorija pasižymi tuo, kad turi išsaugojusi natūralius gamtos plotus, kurių potencialas vietos turizmo paslaugoms plėtoti yra milžiniškas, tačiau nėra tinkamai išnaudotas. Projekto įgyvendinimo vieta – Pabariukų k., Tytuvėnų apyl. sen. Žemės sklypas, kuriame planuojama kurti įtraukųjį mišką - tai miško teritorija pačiame Dubysos slėnyje, greta trijų regioninių parkų (Tytuvėnų, Kurtuvėnų, Dubysos regioniniai parkai). Lietuvos teritorijos bendrajame plane projekto įgyvendinimo vieta patenka į ypač raiškios vaizdinės reikšmės saugomo kraštovaizdžio teritoriją. Šios sąlygos sudaro ypatingai palankias sąlygas rekreacinio turizmo paslaugų plėtrai VVG teritorijoje, kurioje, nepaisant didelio turistinio potencialo, labai trūksta įvairesnių, įdomesnių ir unikalesnių turizmo paslaugų. VVG teritorijoje yra gana daug įvairaus tipo apgyvendinimo vietų, tačiau jos turistams yra per mažai patrauklios dėl menkai išvystytų galimo užimtumo paslaugų. Įvertinus esamą situaciją ir paslaugų poreikį, projekto metu bus sukurta atraktyvi lankytina erdvė – įtraukusis miškas.

Šio projekto įgyvendinimas leis ne tik pritraukti į VVG teritoriją daugiau turistų, bet ir kurs patrauklesnę gyvenamąją aplinką Kelmės rajone. Viena pagrindinių rajonų problemų – gyventojų senėjimas ir bendras gyventojų skaičiaus mažėjimas. Šis atraktyvus miškas, kaip laisvalaikio leidimo erdvė, bus ypatingai patrauklus jaunimui, šeimoms su vaikais. Išplėtus turizmo, laisvalaikio organizavimo paslaugų prieinamumą ir jų įvairumą, projekto įgyvendinimas kurs gyvenamosios aplinkos patrauklumą pasilinkti čia gyventi, dirbti, investuoti. Taip pat bus skatinamas užimtumo didėjimas (projekto metu sukurta nauja darbo vieta), verslumas – sukurtas bendruomeninis verslas. Visa tai turės teigiamą įtaką gyvenimo kokybės kaime gerinimui. Taip pat siekiama, kad įtraukiojo miško lankytojai/turistai šioje erdvėje, tvariai naudojant turizmo ir rekreacinius išteklius, turėtų įvairiapusi

poilsį, tiek fizinį, tiek psichinį. Ši turistams siūloma laisvalaikio praleidimo forma taip pat yra pagrįsta sveikos gyvensenos principais, naudojant turizmo ir rekreacinius išteklius aktyviam poilsiui. Lietuvoje sveikatos turizmas – pakankamai nauja verslo šaka. Remiantis LR Statistikos departamento duomenimis, sveikatinimo ir sveikatingumo paslaugų vartotojų skaičius paskutiniaisiais metais tik auga. Bendroje statistikoje nematyti tų vartotojų, kurie naudojami sveikatinimo ir sveikatingumo paslaugomis be nakvynės. Tai tik įrodo, kad šiame projekte suplanuota vykdyti ekonominės veikla turi didelį potencialą.

Kuriant įtraukų mišką, didelis dėmesys skiriamas glaudžiam santykiui tarp vietos ūkinės veiklos ir gamtinės aplinkos. Projektas, kurio metu bus sukurtas bendruomeninis verslas, panaudodamas įvairias kūrybines veiklas, sukurs naują, inovatyvią ir unikalią poilsio, sporto, rekreacijos erdvę. Didelis dėmesys bus skiriamas gamtos pažinimui, aplinkosaugai, antriniam išteklių panaudojimui (žiedinės ekonomikos principai).

Šiame projekte rekreacija suvokiama kaip skirtingų elementų tvarus sąlytis ir bendradarbiavimas. Įtraukusis miškas – žmogaus fizinių ir/ar dvasinių jėgų atgavimas, poilsis čia atostogaujant, leidžiant laiką, edukuojant ar kartu kuriant įtraukų mišką – dalyvaujant pleneruose, kūrybinėse stovyklose. Įtraukusis miškas – unikalus gamtos išteklių panaudojimas ir įprasminimas, sukuriame gamtos pažinimo edukacijas, parengtas pagal Mindfulness principus – matau, girdžiu, jaučiu, užuodžiu čia ir dabar. Įtraukusis miškas – pozityvių socialinių santykių kūrimo ir plėtojimo erdvė: vietos bendruomenė ir VVG teritorijos gyventojai bus aktyviai įtraukiami tiek į projekto įgyvendinimo veiklas, tiek tolesniame veiklų vykdymo etape. Visas šis kompleksinis požiūris į projekto veiklų įgyvendinimą leis sustiprinti vietos gyventojų ekonominį ir socialinį aktyvumą.

Projektas turės teigiamą įtaką vietos ekonomikos vystymuisi. Projekto įgyvendinimo metu bus sukurtas bendruomeninis socialinis verslas, sukurta nauja darbo vieta. Projekto metu taip pat bus sukurta prekybos vieta, kurioje bus skatinami savo produkciją ir gaminius prekiauti VVG teritorijoje veikiantys asmenys., amatininkai, kūrėjai. Tai taip pat prisidės prie užimtumo ir nedarbo problemų VVG teritorijoje sprendimo. Taip pat tikimasi, kad sukurtas bendruomeninis verslas, kaip pavyzdys, paskatins kitų VVG teritorijoje veikiančių nevyriausybinių organizacijų, bendruomenių verslumą ir ekonomiškai naudingų veiklų kaime kūrimą. Projekto metu sukūrus naują turizmo paslaugą, planuojama, išaugs turistų skaičius Kelmės rajone. Tai turės teigiamą įtaką vietos ekonomikai, nes atvykę turistai įsigys ir kitas paslaugas VVG teritorijoje - apgyvendinimą, maitinimą, edukacijas, muziejų lankymą ir kt. Taigi, tokiu būdu įtraukusis miškas turės teigiamą įtaką gyvenamosios aplinkos patrauklumo didinimui, taip skatinant prisilinkti čia gyventi, dirbti, investuoti, kas taip pat teigiamai atsiliieps ekonomikos vystymuisi.

VVG teritorija išsiskiria unikalia gamta, kraštovaizdžiu, kurio apsauga numatyta net Lietuvos teritorijos bendrajame plane. Nepaisant didelio turistinio potencialo, turima infrastruktūra ir gamtos ištekliai turizmui nėra efektyviai išnaudojami, trūksta turizmo paslaugų įvairovės ir unikalumo, kas savaime neleidžia pakviesti ir sudominti atvykti į rajoną daugiau turistų. Tokiu būdu prarandamas ekonominis vietovės vystymosi potencialas, nėra mažinama socialinė atskirtis tiek tarp žmonių, tiek tarp regionų. Siekiant spręsti šią problemą ir siekiant įvairiapusiškos veiklos, aukštesnės kaimo žmonių gyvenimo kokybės, ieškant naujų veiklos formų ir galimybių, projekto metu bus sukurtas įtraukusis miškas, kaip laisvalaikio, sveikatinimo, poilsio, kūrybos, edukavimo, pažinimo, rekreacijos erdvė. Kuriant šią erdvę, vienas iš pagrindinių elementų - įtraukumas. Jis prasideda nuo projekto vietos parinkimo, jos įveiklinimo iki nuolatinės veiklos vykdymo. Kuriant miško stoteles bus organizuojami plenerai, kūrybinės stovyklos, kuriose dalyvaus bendruomenės nariai, VVG teritorijos gyventojai,

švietimo organizacijos. Tikimasi, kad toks įtraukus kūrybinis veiksmas paskatins leis sukurti ne tik įdomesnius objektus, bet ir paskatins didesnę sklaidą apie sukurtas naujas paslaugas, leis didžiuotis jomis, nes bus tiesiogiai prisidėta prie jo kūrimo. Taip pat didelis dėmesys skiriamas įtraukiojo miško turiniui. Jis turi būti atraktyvus, edukuojantis ir vizualiai įdomus, t.y. įtraukiantis lankytojus.

Vietos bendruomenė nustatė, kad viena iš pagrindinių esamų problemų - nepatraukli gyvenamoji aplinka, mažas vietos gyventojų užimtumas ir žemos jų pajamos, sunkus ar nepakankamas paslaugų prieinamumas. To pasekoje vietovėje mažėja gyventojų. Tačiau vietovė turi didelį potencialą, ji yra saugomo kraštovaizdžio zonoje, natūralioje, gamtiniais ištekliais turtingoje (miškai, Dubysos, Gryžuvos, Kražantės upės, piliakalniai, vaizdingas Dubysos slėnis su upės senvagėmis ir kt.) vietovėje, ja domisi galimi naujakuriai. Įkūrus įtraukųjį mišką būtų kuriama palanki ir patraukli gyvenamoji aplinka, skatinamas socialinis, ekonominis vietos gyventojų užimtumas. Teikiamomis paslaugomis galėtų naudotis ne tik atvykstantys turistai, bet ir vietos bendruomenės nariai, būtų sudarytos palankios sąlygos sportuoti, sukurta laisvalaikio erdvė vaikams, jaunimui, kuriems šiuo metu sudėtinga šias paslaugas nutolusioje kaimiškoje vietovėje pasiekti. Spręsdama savo bendruomenės problemas, vietos bendruomenė (pareiškėja), taip pat šią problemą spręstų ir platesniu – VVG teritorijos – mastu: sukurta įtrauki ir inovatyvi turizmo paslauga skatintų vietos ekonomiką, didintų užimtumą, mažintų socialinę atskirtį. Projektu skatinama turizmo paslaugų plėtra, kad būtų patrauklu ir gyventi, ir čia svečiuotis. Įgyvendinant projektą didelis dėmesys skiriamas bendradarbiavimui ir partnerystei. Prie įtraukiojo miško veiklų sukūrimo bus įtraukiami bendruomenės nariai, VVG teritorijos gyventojai, švietimo organizacijos (ypač mokiniai).

Kuriant įtraukųjį mišką, kaip unikalią, atraktyvią laisvalaikio, pažinimo, edukavimo, kūrybos, sveikatinimosi erdvę, didelis dėmesys bus skiriamas aplinkos apsaugai ir aplinkosauginiam švietimui. Dalis įtraukiojo miško stotelių objektų bus sukurta panaudojant antrinius išteklius (atliekas) (žiedinės ekonomikos principų įgyvendinimas) - naudotos elektros kabelių ritės, naudotas plastikas, tekstilė ir kt. Taip bus prisidedama prie tvaraus turizmo kūrimo, darnaus vystymosi ir išteklių taupymo, tokiu būdu užtikrinant aplinkos apsaugą ir švelninant klimato kaitos pokyčius. Pasirinktas aplinkosaugos problemų aktualizavimo būdas atkreips miško lankytojų dėmesį į esamas problemas jautriau ir įtaigiau, nes informacija bus pateikiama atraktyviai, vaizdingai, todėl natūraliai taps įsimenama ir skatins mąstyti.

Projekto įgyvendinimo metu bus sukurtas įtraukusis miškas, t.y. atraktyvus ir tvarus laisvalaikio parkas Kelmės r. Parkas bus įrengtas miško teritorijoje, vietovėje, pasižyminčioje dideliu gamtiniu ir turizmo potencialu. Šioje vietovėje veikia įvairūs turizmo, laisvalaikio paslaugas teikiantys subjektai - kaimo turizmo sodybos, stovyklavietės, aktyviai veikia vandens turizmo paslaugų teikėjai (baidarių, plaustų, katamaranų nuoma). Nepaisant to, visi subjektai veikia gana atskirai, sezoniskai, stokoja bendradarbiavimo ir kooperavimosi. Todėl tokios bendros erdvės (įtraukiojo miško) įkūrimas sudarytų palankesnes sąlygas ne tik jau veikiantiems subjektams, bet paskatintų naujų verslų kūrimąsi, kurtų patrauklią gyvenamąją aplinką. Miške turistų poreikiams bus sukurta 8 atraktyvios stotelės, 2 pažintiniai gamtos takai (alėjos), 2 gamtos edukacijos stotelės, 1 prekybos vieta, taip pat įrengiant WC. Visus objektus sujungs vienas bendras takas. 8 atraktyvios stotelės - meno objektai (gyvūnai, augalai), sukurta panaudojant antrines žaliavas (panaudotas plastikas, tekstilė ir kt.) bei įrengiant šių objektų apšvietimą. Įrengiant apšvietimą bus panaudotos išmaniosios technologijos, leidžiančios efektyviai naudoti elektros energiją. Atraktyvių stotelių įrengimui bus organizuojami plenerai, kūrybinės stovyklos, kuriose dalyvaus vietos bendruomenė, krašto gyventojai, moksleiviai. Įvertinus turimą gamtinį potencialą, bus

įrengti 2 pažintiniai gamtos takai (alėjos) - ievų alėja, eglių alėja, kuriose vaizdžiai, panaudojant IT, bus pateikiama informacija apie šiuos medžius, šalia jų esančią augmeniją ir gyvūniją. 2 gamtos edukacijos stotelės - 1) raganos šluotos stotelė - faktai ir legendos, vizualiai demonstruojant esamą didžiulę raganos šluotą pušyje; 2) slėnio šaltinio stotelė - kurioje bus edukuojama apie vandenį, kaip gyvybės šaltinį, demonstruojama, kaip šaltinis gyvena, teka, pasisėmus šaltinio vandens juo bus galima atsigaiivinti. Taip pat bus įrengta 1 prekybos vieta, kurioje bus parduodami bilietai į įtraukųjį mišką, bus parduodami VVG teritorijoje kuriami gaminiai, t.y. skatinama vietos smulkiųjų amatininkų prekyba, veiks WC. Šioje vietoje taip pat bus platinama informacija apie lankytinas Kelmės krašto vietas, patrauklias paslaugas turistams, tokiu būdu siekiant, kad turistai mūsų rajone susidomėtų papildomu galimu užimtumu ir veiklomis.

Projekto tikslas – rekreacinio turizmo paslaugų plėtra VVG teritorijoje, sukuriant įtraukųjį mišką, kaip atraktyvų ir tvarų laisvalaikio parką Kelmės rajone.

Sumanaus kaimo teritorija pasižymi tuo, kad yra turtinga natūraliais gamtos ištekliais, kurių potencialas vietos turizmo paslaugoms plėtoti yra milžiniškas, tačiau nėra tinkamai išnaudotas. Sumaniai pasitelkdama šiuos išteklius ir įkurdamą įtraukųjį mišką, vietos bendruomenė ne tik prisidėtų prie rekreacinio turizmo paslaugų plėtos VVG teritorijoje, bet ir kurtų patrauklią gyvenamąją aplinką savo teritorijoje, skatintų užimtumą, mažintų socialinę atskirtį. Vietos bendruomenė, įkurdamą įtraukųjį mišką, sumaniai spręstų keletą aktualių savo ir VVG teritorijos socialinių, ekonominių problemų. Visų pirma, ji kurs patrauklią gyvenamąją aplinką savo teritorijoje, skatins didesnį gyventojų užimtumą, verslumą, mažins socialinę ir regioninę atskirtį. Tokiu būdu bus skatinamas ne tik esamų gyventojų išsaugojimas, bet tikimasi, kad vietovė galėtų tapti patraukli naujakuriams. Sukurdama įtraukųjį mišką, bendruomenė tiesiogiai prisidės prie rekreacinio turizmo paslaugų plėtos VVG teritorijoje. Planuojama, kad tai turės teigiamą įtaką turistų skaičiaus didėjimui Kelmės r. Pagrindinis šio projekto sumanumo principas - ĮTRAUKUMAS. Siekiama, kad projekto veiklose "nuo iki" aktyviai dalyvautų tiek vietos bendruomenė, tiek VVG teritorijos gyventojai. Įtraukusis miškas - bendras kūrybinis rezultatas, teikiantis naudą plačiajai visuomenei. Jame bus galima prekiauti vietos gaminiais. Jis bus turistų traukos centras bei, tam tikra prasme, turistų informacijos centras, nes bus teikiama informacija apie galimą užimtumą Kelmės rajone. Projektas įtraukus ir savo veiklomis, nes turistai bus skatinami mokytis, pažinti gamtą, atkreipti dėmesį į aplinkosaugos problemas ir pan.

Projekto metu bus sukurtas Įtraukusis miškas - atraktyvus ir tvarus laisvalaikio parkas Kelmės r.: 8 atraktyvios stotelės, įrengiant meninius objektus ir jų apšvietimą; 2 pažintiniai gamtos takai (alėjos) - ievų ir eglių; 2 gamtos edukacijos stotelės - raganos šluotos stotelė, slėnio šaltinio stotelė, prekybos vieta su WC patalpomis. Planuojamas preliminarus lankytojų skaičius per metus – apie 4500 asmenų (lankytojų bilietų). Įgyvendinus projektą bus tiesiogiai prisidedama prie rekreacinio turizmo paslaugų plėtos vietos veiklos grupės teritorijoje, tokiu būdu kuriant patrauklią gyvenamąją aplinką tiek sau, t.y. bendruomenei, tiek visai VVG teritorijai. Projektas prisidės prie unikalių, įdomesnių ir atraktyvių turizmo paslaugų kūrimo Kelmės rajone, tokiu būdu ne tik formuojant teigiamą Kelmės rajono įvaizdį, bet ir skatinant gyventojų užimtumą, ekonominį aktyvumą, mažinant socialinę atskirtį. Įkurtas įtraukusis miškas prisidės prie pagerėjusios kaimo gyventojų gyvenimo kokybės, nes sukurta turiningo laisvalaikio erdvė leis turėti tvarią ir atraktyvią poilsio erdvę. Tokiu būdu taip pat bus prisidedama prie vietos gyventojų ir kitų parko lankytojų sveikatingumo gerinimo, sveikos gyvensenos įpročių formavimo.

Igyvendinus projektą, tikėtina, ne tik padidės bendras turistų skaičius, padidės gyventojų užimtumas, sumažės socialinė atskirtis, tačiau ir pagerės gyventojų sveikatingumo rodikliai.

Bendruomenės pirmininkas

A handwritten signature in blue ink, consisting of a stylized 'D' followed by a long, sweeping diagonal stroke.

Donatas Koryzna